

V 4. seji 9. t. m. so se volili razni odbori, katerim so se dotične stvari v pretresovanje izročile. Slovenske poslance imamo: g. Hermana v odboru za srenjske zadeve, dr. Srneca za šolske, dr. Dominkuša za gospodarske stvari, dr. Vošnjaka za deželni proračun.

#### *Deželni zbor Koroški.*

Vlada je predložila postavo o metrični meri in vagi in o vravnanji bregov reke Zilje. Posebne važnosti je bila tudi interpelacija poslanca Petriča do vlade, ali ne bi hotela čakati z rubljenjem za davke do jeseni? Vladni zastopnik na to ni naravnost odgovoril, temveč izrekel, da se bo to zgodilo tam, kjer je huda sila in da se bo ozir jemal na mnenje županov. — Poslanec Einspieler je pred volitvijo odsekov izrekel željo, naj bi se v posamezne odseke volili poslanci iz vseh skupin (vélicege posestva, mest in kmetijskih občin). A vkljub temu so sestavili odseke po svojem, tako da ni noben slovensk poslanec v kak odsek voljen.

#### *Deželni zbor Tirolski.*

Poslanec Greuter je stavil predlog, da se odslej tudi kaplanom ali duhovnim pomočnikom sploh dá pravica za deželni zbor voliti in voljenim biti; to pravico so jim „liberalci“ dozdej pridržavali.

#### *Deželni zbor Poreški*

je lotil se cestne postave in tudi postave o nadzorstvu ljudskih šol. Čudno, da zadnja postava pride še le v tem zborovanju na vrsto.

### **Naši dopisi.**

V Gorici 17. aprila. — Preteklo nedeljo (11. t. m.) se je bilo razneslo po Gorici, da se je prikazala v Selu pri Batujah (na Ipavskem) „phylloxera vastatrix“. Brž se je odpravila od tu komisija tje gori preiskavat, kaj in kako je. Našla je komisija res neke živalice na trtah pod lubom, ki pa niso znana ameriškanska trtna uš, ktera se nahaja le na korenikah. Zaželka v Selu je čez 1 milimeter dolga in siva; phylloxera pa je rumenkasta in se s prostim očesom ne vidi. Komisija ni mogla vedeti, je li tista živalica (v Selu) nova, ali že od prej znana in popisana. Trte, na katerih se je ona zaželka zapazila, res hirajo, toda — kakor se zdi — iz družih vzrokov, in ne zavoljo omenjene živalice; korenike so zdrave. V prvo so kmetje novo živalico zapazili 19. marca t. l. Tako smo tedaj za zdaj strahú rešeni! — Dne 13. t. m. je imelo naše mestno starešinstvo sejo, v kateri se je podelilo g. grofu Francu Coronini-u, deželnemu glavarju, častno meščanstvo, in to — razen družih zaslug — zato, ker je on bil prvi, ki je sprožil misel, da naj bi deželni odbor in mestni zastop povabil cesarja v Gorico. V tisti seji bi se bila imela tudi oddati služba municipijskega tajnika. Prosil je za-njo glasovati g. Favetti, nekdej voditelj našega mesta, pozneje pregnan, potlej pomiloščen in poslednja leta tukaj živeč. On že dalje časa v izredni službi pri magistratu administrovati pomaga, sosebnost odkar tajnika ni. Mnogi so za gotovo pričakovali, da postane F. spet tajnik, vsi pa smo bili radovedni, kako bo ž njim. Te dni pa je „L' Isonzo“ prinesel novico, da je g. F. prošnjo nazaj vzel, ker je župan, gosp. Perinello, na to silil. Silil pa ga je župan umakniti se zato, ker mu je vlada tako velela. „Isonzo“ pravi, da bode o tej zadevi jasno in glasno govoril. Tako ostane magistrat še nekaj časa brez tajnika. — Zarad te in družih reči je g. župan P. zgubil

zaupanje liberalcev; klerikalcev ni že tako nikdar na svoji strani imel. In tako je verjetno, da tudi njemu v kratkem svojo resničnost usili pregovor: Sic transit gloria mundi. Med družimi znamenji, da županove akcije padajo, bilo je v poslednji seji tudi to, da so mnogi njegovi nasveti padli. Hotel je med drugim, da naj bi se detišnice s pomnoženo zalogo spremenile v Fröbel-nove vrte, in sicer v spomin cesarjeve nazočnosti v Gorici 4. aprila t. l. Ker se je pokazalo, da ni bila ta stvar še dobro prevdarjena, izročili so jo šolskemu in finančnemu odseku v nadaljno pretresovanje. — 13. in 14. t. m. smo imeli spet zimsko vreme. Po prvem prav poletnem grmenji in po poletni plohi dežja je začela pihati mrzla burja. In še dobro, da je bila; če ne, imeli bi bili slano, ki bi bila cvetočim drevesom in pa detelji zeló škodila. — Pretekli teden je nek upokojen stotnik (G.) zavoljo neozdravljive bolezni v Sočo skočil; našli ga niso še. — Deželni nadzornik za srednje šole na Primorskem, g. Ern. Gnad, v prvo tukajšnji srednji šoli obiskuje. — Tukajšnje Werdenberško šolsko poslopje (eno najlepših iz starših časov), v katerem sta gimnazij in vadnica z izobraževališčem, bodo še to poletje začeli širiti. Stroški bodo znašali menda okoli 80 tisuč gold. Novo poslopje zavzame neki ves prostor poleg ribjega trga in tako — z Bogom lepi razgled iz sedanjih šol, z Bogom botanični vrt! — Naš deželni zbor ni imel po začetni seji nobene druge več in tudi ne vem, kedaj se k 2. seji snide.

S Koroškega 17. apr. (*Lepe besede, družega nič!*) Radovali smo se, da je bilo v Celovcu osnovano posebno sodišče za Slovence. Al kako naglo se nam je ta radost spremenila v veliko žalost, celó v nevoljo! Kaj pomaga namreč, če so sodniki slovenskega jezika zmožni, če pa pri državnem pravdnistvu ni nikogar, ki bi slovenski znal! Dozdej je bil pač namestnik državnega pravdnika, g. Ferd. Steiner, slovenščine zmožen, al zdaj, ko je premeščen v Gradec, in je na njegovo mesto prišel trd nemec, — kaj bo pa zdaj? Ali se bo zopet s tolmači, predstavljavci vkvarjalo? Vsak človek vé, kako slab, kako nepopolen je skoro vsak prevod iz enega jezika v družega, zlasti pa pri sodnijah, kjer se navadno kar celi stavki preskakujejo in si predstavljavec niti s posameznimi besedami, za katere v drugem jeziku ne najde naglo pravega izraza, niti s pomenom vsega stavka glave ne beli, če bi bil tudi po vsem zmožen; vsak tudi vé, kolika krivica se ravno tu lahko godí, ako se kak izrek napačno razumi. Koroška je vsaj po dobri tretjini slovenska dežela, tedaj bi moral po pravici že v državnem pravdnistvu, obstoječem iz treh udov, najmanj eden biti rojen Slovenec, kateremu bi bile posebnosti tega jezika dobro znane. Vrh tega izhajajo v Celovcu trije slovenski časopisi, kateri morajo hoditi državnemu pravdnistvu v cenzuro. Kdo jih bo bral, če nobeden izmed trojice ne ume slovenski? Morda kak predstavljavec, ki njihovega zadržaja še razumel ne bo, za katerega bo pa vendar le prav po nepotrebnem država denar tje metala? „Pa morda ni bilo nobenega Slovenca za to mesto“, mi bo kdo ugovarjal. Kaj še! Iz zanesljivega vira mi je znano, da je oglasilo se več rojenih Slovencev za to mesto, pa je vendar le trd nemec tje prišel. Ravno to pa mora vsacega Slovenca jeziti, da tako počenjajo le z nami, z nobenim drugim narodom ne. Ali se to ne pravi: nas nalašč hujskati? Človek bi jeze skipel, če kaj tacega sliši. Sodišče slovensko, državno pravdnistvo pa nemško, ki ne razumi niti sodnika, niti zatoženca. Ali ni to narobe svet? Se ne sliši, kakor da bi se hoteli s Koroških Slovencev norca delati? Tedaj lepe besede, — družega nič!

Iz Ljubljane. — Javne seje deželnega zbora so odložene do pondeljka, da med tem časom morejo odseki izdelovati svoje naloge.

— (*Opravični svet zavarovalne banke „Slovenije“*) je v svoji seji 18. aprila določil, da zapadejo vsi tisti medčasni listi, na katere se do prvega maja t. l. doplačilo vplačalo ne bode, in da se bodo dotične številke po preteku tega časa po časopisih naznanile. Nad 2000 delničarjev je dozdej odrajtalo svoje doplačilo, nekaj čez 1000 jih je pa še v zaostanku; nadjati se je vsaj od premožnih domoljubov, da storijo, kar so drugi že storili, da se domača banka zopet na trdne noge postavi. — V tej seji je za glavnega tajnika bil imenovan gosp. Kern, izveden mož, ki je dozdej bil pri neki dobro akreditirani asekuraciji Tržaški. — Občni zbor delničarjev bode binkoštni torek.

— (*Katoliška družba rokodelskih pomočnikov*) je obhajala v nedeljo 18. t. m. svojo dvajsetletnico s tem, da so družabniki ob 7. uri v nunski cerkvi imeli sv. mašo, katero je služil mons. Jeran; ob 11. uri pa je bil v družbinih prostorih občni zbor, katerega so se udeležili skoraj vsi družabniki in pokrovitelji. Predsednik J. Gnjezd je poročal o družbinem stanju preteklega leta, ter se spominjal prerano umrlega prednika svojega dr. Leona Vončine in vrlih pokroviteljev: dr. Coste, Fid. Terpinca in A. Heidricha, katerih smrt je rokodelsko družbo hudo zadela. Pri tolikih nezgodah pa je vendar v drugem obziru družba napredovala: članov je koncem tega leta s častnimi udi vred — kateri so tudi kot mojstri družbi zvesti ostali in katerih je 11 — vseh skup 56, — število, kolikoršnega zadnjih 10 let še ni bilo. — Družba premore 840 gold., ki so kot matica naloženi na obresti, 5 obligacij, katere so vredne 450 gold., in 158 gold. gotovine, ki se bode rabila za družbine potrebe prihodnjega leta. — Blagajnica v podporo bolnim družabnikom, komaj 3 leta stara, narastla je na 213 gold. ter ima še obligacijo, 50 gold. vredno. Plačalo se je letos iz nje 45 gold. 16 kr. — Za duševni napredek rokodelskih pomočnikov so delali: čč. gg. J. Flis in o. Angelik, g. Močnik in pa predsednik sam s podučevanjem v fiziki, računstvu, petji, zemljepisji in kršanskem nauku; zadnje dni se je častni ud rokod. družbe g. Iv. Čermak blagovoljno ponudil, da hoče v prihodnje pomočnike risanja vaditi. Zares lepa prilika se daje mladim rokodelcem, da zamorejo izobrazovati svojega duha. — Družbica rokodelskih fantov, katero je bil rajni predsednik po hudi borbi z raznimi elementi ustanovil in ki šteje zdaj 74 učencev, tudi lepo napreduje; prinesla je preteklo leto že lep sad s tem, da je iz nje prestopilo 12 oproščenih učencev v družbo pomočnikov. — Po predsednikovem poročilu, katerega tu le skrajšano damo, poročal je družbeni blagajnik g. M. Gerber, da je družba imela 465 gold. 10 kr. dohodkov in 306 gld. 66 kr. stroškov. — Konečno se je sklenilo, da se to poletje družbini prostori, kolikor bode možna pripustila, popravijo in osnažijo, in sprejel se je predlog g. Horak-a: naj bi se nabiral denar med prijatelji rajnega predsednika dr. Vončine v ta namen, da se njegova podoba naslika po domačem umetniku in obesi v družbini sobi, kar je rajni s svojim 20letnim neutrudljivim delovanjem v blagor „poštenega rokodelstva“ gotovo zaslužil.

— (*V občnem zboru „glasbene Matice“*) je bila živahna razprava v nekaterih točkah; drugi pot poročamo več o teh obravnavah.

— (*Koroške ovce*), ki so se nakupile iz državne subvencije, se bodo v petek razdelile gospodarjem, kateri so za nje prosili; delile se bodo deloma na železniški postaji Lesce-Radoljica za višo Gorensko

stran, v Ljubljani za nižjo Gorensko stran in Dolensko, v Postojni pa za Notranjce. Ker se je oglasilo 172 prošnikov, ovac pa nakupilo le okoli 80 parov, zato ne more vsak prošnik dobiti para ovac (ovna in ovco); subvencijski odbor tedaj ni mogel vsem prošnikom iz enega kraja ovac dati in se ni mogel ozirati na take, katerih prošnje nista potrdila predstojnik kmetijske podružnice in pa župan; dal je pa odbor vrh tega ovce posebno tistim gospodarjem, ki so udje družbe kmetijske in s tem kažejo, da jim je napredek kmetijstva pri srcu. Po tem merilu jih dobí viša Gorenska stran 26 parov, 26 parov tudi Notranjska, ostale pa nižja Gorenska stran in Dolenska, od kodar je celó malo prošnikov bilo. Opomniti pa moramo vse gospodarje, ki dobé ovce, da so te še celó mlade (še le do 10 tednov stare), in da po takem za plemo še več ko leto in dan niso ugodne. To ovčarjem živo na srce položimo, kajti s prezgodnjim plemstvom pohabijo ves zarod. Pa tudi je treba paziti, da te ovčice dobijo dobro sladko mrvo za krmo. Če bi nekateri gospodarji nevoljni bili, da dobodo tako mlado blago, jim rečemo, da so se nakupile zdaj tako mlade ovce najbolj zato, da več repov žlahnejega plemena v deželo dobimo.

— (*Klanje goveje živine po trojnem načinu*) se je 19. dne t. m. poskusilo v tukajšnji mesnici pod vodstvom gosp. Skale-ta, mestnega živino in mesogleda, vpricho mestnega župana gosp. Lašana, vladnega svetnika viteza dr. Stökel-na, deželnega živinozdravnika dr. Schindlerja in večdruzih mestjanov in kmetov. Povod temu klanju je dala Francoska mesarska znajdba, ki se imenuje naóčnica (klavna maska), to je, naprava iz usnja, ki se govedu pripne na čelo in zakrije obojno okó, da ne vidi nič okoli sebe, na sredi pa ima ljuknjičasto železo všito, skozi katero se z lesenim batom železni klin v možgane vbije. Skusiti tedaj, na kateri način se živina lože, hitreje in z manjšim trpinčenjem usmrti, je komisija vzela 10 volov, 1 bika in 1 kravo. Z navadno mesarsko sekiro so bili voli večidel po prvem udarku na tleh in so potem le še nekatere udarke dobili; — z vbodom v zatilnik sta se dva vola kakor blisk hitro na tla mrtva zgrudila; — z naóčnico so bili voli in bik tudi po prvem udarku mrtvi na tla pobiti. Pobijanje in spuščanje krvi je 3 do 4 minute trpelo. — Kaj tedaj je kazala ta skušnja? Klanje z navadno mesarsko sekiro potrebuje močnega možá, — klanje z vbodom v zatilnik skušenega zvedenca, — klanje z naóčnico pa zamore vsak mesarsk učenec pri volih, bikih in bivoli brez trpinčenja živine prav lahko opraviti. Po tem gré prednost naóčnici, ker ž njo zamore vsak še tako slab človek živino nagloma ubiti in ker se s tem orožjem možgani nič ne zmečkajo in ne ukrvavé; še posebne vrednosti je pa naóčnica tam, kjer se goveda zaradi kužnih bolezni po nevajenih konjačih in na prostem pobijajo in včasih strašno trpinčijo, predno se ubijejo. Naóčnica veljá 12 gold. Če bi si jo hotel kdo omisliti, naroči mu jo gosp. Skalè. S pohvalo pa moramo konečno še omeniti Ljubljanskih mesarjev; v klanji in razdeljevanji živine imajo tako ročnost in urnost, da jim ni kmalu para.

— (*O novem škofu Tržaškem*) pišejo časniki, da na prvem mestu je predlagan namestni škof Solnograški della Bona, na drugem škof Poreški Dobrila, in na tretjem stolni prošt Ljubljanski dr. Pogačar. Ali je to terno naredil kak časnikar ali kdo drug, ni povedano.

— (*Slovensko gledišče*). Zadnja predstava na korist pevovodje g. Stöcklna je bila prav lepa, dasiravno ni imela toliko materijelnega vspeha, ko g. Nolljeva.

Stöcklnova ouvertura operete „Čarovnica“ (libretto J. Aléšovčeve), krasni Mašekov zbor „Kdo je mar?“ katerega je pel moški zbor čitalnice, potpourri slovanskih pesmi, slednjič pa živahna burka „Tambor v Puebli“, ki je bila po vsem vrlo igrana, — vse to je zadovoljilo občinstvo popolnoma, ter sililo ga k glasni pohvali. Gospoda Stöcklna sta na dirigentnem pultu čakala dva venca. — Jutri v četrtek 22. t. m. se bo igrala na korist gospodične Ledarjeve „Skrivnostna prisega“, ki je enkrat že napolnila vse prostore. Naj bi jih tudi zdaj, kajti gospodičina Ledarjeva kaže na odru vendar-le lep napredek, kar je zadnjič pokazala s Pueblansko deklico. — Prihodnjo nedeljo pa misli dati gosp. Šušteršič zopet Schillerjeve „Razbojnice“. Ako se primerno skrajšajo, bodo gotovo zopet napolnili hišo, kar želimo g. Šušteršiču, ker je jako porabljev igravec in ima v njih zelo težko nalogo „Franca“.

— (Vabilo k zboru lastnikov meščanskega zavoda za umestjenje vojakov) v Ljubljani, kateri bode 25. aprila 1875 dopoldne ob 11. uri v mestni dvorani. Vrsta razgovorov: 1. Letno sporočilo in sklep računa za l. 1874. 2. Volitev novega odbora za pregledovanje računa za l. 1875. 3. Volitev 4 družnikov vodstva namesto letos vsled srečkanja izstopivših. 4. Posamesni nasveti.

Vodstvo meščanskega zavoda za umestjenje vojakov v Ljubljani.

## Novičar iz domačih in ptujih dežel.

*Iz Dunaja.* — O potovanji cesarjevem dohajajo dan na dan taka poročila, da se vidi, da je vsi Dalmaciji to velikansk praznik, kakoršnega ta dežela še ni obhajala. Pa tudi politično je to potovanje silne važnosti, zato je obrnjena občna pozornost na to, kar se v Dalmaciji godi. Za nas je pomenljivo posebno to, da je cesar v Trstu in Gorici bil z ministri, spremljali so ga namreč grof Andrassy, Auersperg, dr. Unger in de Pretis; iz Gorice so se vrnili vsi nazaj razen Andrassy, ki je pa tudi le do Benetek šel s cesarjem, potem pa se obrnil, — tako da po Dalmaciji potuje cesar brez ministrov. To je čudno, a za nas silno važnega pomena. V Dalmaciji je namreč c. kr. namestnik general Rodić, mož, ki ni ministrom nikakor po volji, katerega bi bili davno že radi spravili spod nog, ker ni nasprotnik slovanskemu narodu, ker gre svojo pot, ki se ne vjema z ono, katero hodi ministerstvo. Po taki deželi spremljati cesarja, katerega ves narod navdušeno sprejema, sedanjih ministrov pač ne mika. Cesar ima povsod priliko spoznati, kako vdana mu je slovanska Dalmacija, slovanski narod, katerega sedanje ministerstvo na vso moč ob steno pritiska. — Slovesnosti sprejemanja so povsod velikanske, razsvitljenje mest in trgov, pokažanje možnarjev in topov, ljudske veselice, deputacije v krasnih narodnih oblekah, — vsega tega popisati nam ni prostora. V Šibeniki je sprejelo cesarja 24 krasno oblečenih devotk, ki so mu po poti cvetice trosile. Gotovo bo vse to na cesarja naredilo velikansk vtis in politika se utegne po končanem potovanji nekoliko presukati, zlasti gledé Turčije. Hercegovinci, po krutem Turku silno stiskani, jeli so že obračati svoje oči proti Avstriji zdaj, ko potuje cesar tik njihove meje, ter mu mislili že zdaj podati spomenico, v kateri bi bilo popisano, kako kruto Turek ž njimi ravna. To se sicer do zdaj še ni zgodilo, a vendar se vidi, da cesarju je vse to znano. V Zadru namreč se mu je predstavil Turški vice-konsul in ko je cesar slišal, da je ta podložen Turškemu general-konsulu Perziću v Dubrovniku, se je nevoljno obrnil od njega in rekel, da je ta „sovražnik Avstrije“. Na vsak

način bo to potovanje odločilno za Turčijo, kajti dimiti ni, da bi cesar z Laškim kraljem ne bil spregovoril v tej zadevi, ravno tako pri shodu treh cesarjev. Da mi od tega potovanja najprej pričakujemo premembo ministerstva, to smo že omenili.

— Kakor poročajo Dunajski časniki, je cesar na pot v Dalmacijo seboj vzel prav veliko darov za cerkve in duhovščino, med katerimi se odlikujejo posebno krasne monštranice, kelih, cerkveni plajšči in druga cerkvena oprava. Na Dunaji, kjer so vsi ti darovi v cesarjevi hiši bili razpoloženi, bila jih je vsa soba polna.

— O ministru Banhansu pripoveduje „N. Fr. Pr.“, da je prišel v Benedke zaradi tega, da bi dosegel avdienco pri cesarji. Pa drugi ministri so mu odsvetovali to storiti, ker bi bil gotovo na slabo naletel. Pravijo, da je „najviše mesto“ popraševalo, kak pomen imajo one zaupnice, ki dohajajo Banhansu od Českih ustavovercev. Morda je šel Banhans na Laško gledat Neapel — e poi morir.

— 3000 ljudi na enkrat brez kruha! Ena največjih fabrik na Dunaji in v Dunajskem Novomestu, v kateri se posebno delajo raznotere mašine za železnice (hlaponi, vozovi itd.) in ki po svetu pod imenom Sigl nove fabrike slovi za eno največjih in poštenejših fabrik, v kateri je okoli 4000 delavcev vsakdanji kruh si služilo, je te dni zavolj pomanjkanja dela pustiti morala 3000 delavcev. Kako strašna nesreča je to za ljudi z družinami, ki mahoma nimajo krajcarja, da bi sebi in rodovini svoji košček kruha mogli si prislužiti!

*Hrvaško.* — Prezviseeni biskup Strossmayer je nedavno zopet narodu svojemu daroval 40.000 gold., da se v Zagrebu sezida palača za umetnosti. Na zahvalno pismo, ki mu ga je poklonilo pevsko društvo „Kolo“, je preblagi mecén jugoslavenski 10. dne t. m. odgovoril, da se bode jako srečnega čutil, ako mu milostljivi Bog dá doživeti toliko časa, da vidi plod za omiko in duševni napredek Hrvaškega naroda vloženega semena, in da nikdar ne zabi gesla svojega: „vse za vero in domovino.“

*Laško.* — V Rimu se poklonila papežu 12. t. m. velikanska evropejska deputacija. 66 Avstrijancev je bilo pričujočih. 12. aprila je namreč preteklo 25 let, kar je papež Pij IX. premagal Mazzini evo in Garibaldi-evo republiko in iz prognanstva iz Gaete se vrnil v sv. mesto, kjer ga je ljudstvo z nepopisljivo navdušenostjo sprejelo. Tudi ta dan je bila vsa Evropa zastopana, ter sv. Očetu izrazila neomejeno udanost do apostolskega prestola in do njegove posvečene osebe.

*Pruska.* — Bismark žuga z vojsko in Pruska nadaljuje katoliško cerkev preganjati, nemški škofje pa stojé kakor močni stebri za svete pravice katoliške cerkve.

**Popravek.** V sestavku: „Mrvice slovniške itd.“ na str. 108 čitaj: *dajaven* namesto: *dejaven* in na str. 109. *pogubni* greh mesto: *pogubivni*.

**Za nagrobni spominek Hicingerjev so dalje darovali:** milostljivi knezoškof Ljubljanski zdatno pomoč 50 gold.

## Zitna cena

v Ljubljani 17. aprila 1875.

Vagán v novem denarji: pšenice domače 5 fl. 10. — banaška 5 fl. 47. — turšice 3 fl. 10. — soršice 4 fl. 10. — rži 3 fl. 60. — ječmena 3 fl. —. — prosa 3 fl. —. — ajde 2 fl. 80 ovsa 2 fl. 10. — Krompir 2 fl. 10.

## Kursi na Dunaji 16. aprila.

5% metaliki 70 fl. 45 kr.

Narodno posojilo 74 fl. 60 kr.

Ažijo srebra 103 fl. 55 kr.

Napoleondori 8 fl. 88 kr.